

การพัฒนาซอร์ฟสกิลของนักศึกษาพยาบาล: การเรียนรู้จากเครือข่ายความร่วมมือประกันคุณภาพการศึกษา

ละเอียต แจ่มจันทร์*

สุภจรรย์ มะกรกรรม** สมฤดี กิรตวนิชเสถียร***

บทคัดย่อ

การพัฒนานักศึกษาด้าน Soft Skills เป็นเป้าหมายของแผนอุดมศึกษา ในช่วง พ.ศ 2560-2574 คำอธิบาย Soft Skills ส่วนใหญ่แสดงถึงคุณลักษณะด้านเก่งคน ซึ่งมีทักษะหลายมิติเชื่อมโยงกัน เช่น ทักษะด้านสังคม สื่อสาร การแก้ปัญหา รวมทั้งทัศนคติและลักษณะเฉพาะตัวของบุคคล สำหรับคุณลักษณะที่มีคุณค่าในวิชาชีพพยาบาลที่เป็นผลจากการพัฒนา Soft Skills ซึ่งเป็นความฉลาดทางอารมณ์หรือความมีคุณธรรม เป็นนามธรรมที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการบ่มเพาะ ไม่น้อยกว่าการเรียนรู้ทางวิชาการ นอกจากนั้น Soft Skills ยังเป็นทักษะที่วัดและประเมินผลได้ยาก

การจัดการเรียนการสอนสาขาพยาบาลศาสตร์ กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ด้าน Soft skills สองประการ คือมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีภาวะผู้นำ และมีศรัทธาในวิชาชีพการพยาบาลเชื่อมั่นในคุณค่าแห่งตน ซึ่งเป็นสมรรถนะด้านเก่งคน การเรียนรู้จึงอิงทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยม ที่ให้ความสำคัญกับความรู้สึกรู้จักคิด ค่านิยม การแสดงออกและความสนใจของผู้เรียน

บทความนี้เป็นการนำประสบการณ์เรียนรู้นอกห้องเรียน ของนักศึกษา 80 คนจากคณะพยาบาลศาสตร์ภาคเอกชนสี่แห่ง จากกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวัยรุ่นในชุมชน เครือข่ายความร่วมมือประกันคุณภาพการศึกษา ผลวิเคราะห์การสะท้อนคิดของนักศึกษาที่มีต่อตนเอง พบว่านักศึกษาได้เรียนรู้สาระสำคัญเรื่อง การนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง การแก้ปัญหา การสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพการทำงานเป็นทีม เข้าใจปัญหาของชุมชนและภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนช่วยลดปัญหาสังคม มั่นใจในคุณค่าวิชาชีพ ดังนั้นการพัฒนา Soft Skills แก่นักศึกษา ซึ่งเป็นความท้าทายของสถาบันคือ คือ ความเข้าใจสมรรถนะของพยาบาลวิชาชีพที่ประเทศต้องการในอนาคต ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์จากผู้บริหารในเชิงนโยบายและจากอาจารย์ในการออกแบบพื้นที่การเรียนรู้นอกห้องเรียน

คำสำคัญ : ซอร์ฟสกิล/ นักศึกษาพยาบาล/การเรียนรู้

* ผู้รับผิดชอบหลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเซนต์หลุยส์

** อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์มิชชั่น มหาวิทยาลัยนานาชาติเอเชีย-แปซิฟิก

*** อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Developing Nursing Students' Soft Skills: Learned from the Collaborative Network for Educational Quality Assurance

Laiad Jamjan*

Supatcharee Makornkan** Somruidee Keeratavanithsathian***

ABSTRACT

The long-term Thai Higher Education plan (B.E.2560-2574) for student development is focused on soft skills. Soft skills are a part of People Management Competency which involves many skills such as social, communication, problem solving, as well as attitudes and personal attributes. The value for professional nursing from soft skills development includes emotional quotient or virtues. Those virtues need a period of time to develop as well as to assess.

Nursing educators propose two expected characteristic of graduates' soft skills; good human relationships, leadership and professional faithfulness, and trust in nursing and the self-value of promoting good to people. Learning is based on humanizing theory, belief in learning through experiences of realization, skills and attitudes concurrently. The focus of learning is the students' sensations, values, ideas, and fascination.

This article reflects principles learned from out-of-class experiences of 80 nursing students from four private institutes serving the teenage health promotion Collaborative Network for Educational Quality Assurance project. Their reflection for self-development suggests the need to apply knowledge to the real situation for problem solving, have improved communication, relationships, and team work, realize community problems and be proud of reducing social problems through trust in nursing values. The challenge in developing students' soft skills is to recognize the national need for future professional competency. This should originate from two viewpoints, those of executive policy and of faculty in designing the platforms of out-of-class learning.

Key words: Soft Skills/ Student Nurse / Learning.

Article info: Received June 16, 2018; Revised April 25, 2019; Accepted August 15, 2019.

* Corresponding Author: Faculty of Nursing, Saint Louise College

**Mission Faculty of Nursing, Asia Pacific International University

*** Faculty of Nursing, Bangkok Thonburi University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศไทย ในฐานะที่เป็นกลไกการขับเคลื่อนความรู้และการสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นนักวิชาชีพสาขาต่างๆ แผนอุดมศึกษา ระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 3 (พ.ศ 2560-2574) มีแนวคิดในการปรับเปลี่ยนระบบอุดมศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงในประเด็นสำคัญประการหนึ่งคือ ด้านการพัฒนาการศึกษา โดยมีการกำหนดนโยบายในแต่ละประเด็น ในการกำหนดประเด็นเชิงนโยบายในการพัฒนานักศึกษา ประกอบด้วย การกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต 4 ด้าน คือ 1) ทักษะวิชาชีพ (Professional Skills) 2) Soft Skills 3) การเป็นพลเมืองและพลโลก 4) การเป็นผู้ประกอบการหรือผู้สร้างงาน¹

บทความนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อถอดบทเรียนการสะท้อนคิดของนักศึกษาที่มีต่อตนเอง จากประสบการณ์เรียนรู้ในห้องเรียนของนักศึกษา จากกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวัยรุ่นในชุมชน โดยมีขอบเขตเนื้อหาเรื่อง การทบทวนสาระสำคัญของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต ทักษะด้านเก่งคน การพัฒนา Soft skills ในสาขาพยาบาลศาสตร์ กิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน ผลการ สะท้อนคิดของนักศึกษาที่มีต่อตนเองและการสรุปแนวคิดต่อสถาบัน

จากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต 4 ด้านดังกล่าว สถาบันอุดมศึกษาให้ความสนใจคุณลักษณะแล้วอย่างน้อย 3 ด้าน รวมทั้งได้มีการปรับปรุงระบบการศึกษาเพื่อเอื้อต่อคุณลักษณะทางวิชาชีพ การเป็นพลเมืองและพลโลก การเป็นผู้ประกอบการหรือผู้สร้างงานไป

บ้างแล้ว แต่คุณลักษณะ Soft Skills เป็นสิ่งที่มหาวิทยาลัยไม่ได้สอน เนื่องจาก Soft Skills เป็นความรู้และทักษะความชำนาญที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสายงาน แต่เป็นตัวช่วยหนุนให้การทำงานดีขึ้น ดีมากขึ้นจนถึงดีเยี่ยม และเป็นลักษณะเฉพาะหรือคุณสมบัติเฉพาะของบุคคลที่เป็นนามธรรมที่วัดและประเมินผลยาก²

วิชาชีพการพยาบาลเป็นสาขาวิชาที่ให้ความสำคัญกับความเข้าใจและความเมตตาต่อมนุษย์ ควบคู่กับด้านวิชาการหรือการเก่งคนมาเนิ่นนาน นับจากเริ่มต้นการพยาบาลสมัยใหม่ トラบจนปัจจุบัน ดังนั้นความเข้าใจต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้าน Soft skill จึงมีความสำคัญในการพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิตพยาบาลในอนาคต บทความนี้จึงมีเนื้อหาการทบทวนที่มาและความสำคัญของ Soft skill และการถอดบทเรียนการพัฒนาการศึกษาจากกิจกรรมเครือข่ายความร่วมมือประกันคุณภาพการศึกษาในกลุ่มสถาบันการศึกษาเอกชนสี่สถาบัน เพื่อการสะท้อนคิดสู่การปฏิบัติต่อไป

Soft skills ที่มาและความสำคัญ

การพัฒนาทักษะบัณฑิตในอนาคตซึ่งใช้ทับศัพท์ว่า Soft Skills นั้น ทำให้ไม่สื่อความ บางคนไม่เข้าใจและบางคนไม่ศรัทธา จึงเรียกใหม่ว่า สมรรถนะด้านเก่งคน (People Management Competency) ที่เพิ่มเสริมจากสมรรถนะด้านเก่งงาน (Work Related Competency) Soft Skills แบ่งได้เป็นสองด้านคือ 1) ด้านบริหารตนเอง บริหารเวลา จัดการตนเอง จูงใจตนเอง ความมั่นใจในตนเอง เขาวินิจฉัย 2) ด้าน

ทำงานร่วมกับคนอื่น การจูงใจ การบริหาร
ทีมงาน การสื่อสาร การนำเสนอ การจัดการข้อ
โต้แย้ง การบริหารคนดี และการจัดการการ
เปลี่ยนแปลง²

คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์
ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย ราชบัณฑิตยสถานอธิบาย
ว่า ทักษะ (skill) ประกอบด้วย สมรรถนะ
ทักษะ (hard skill) และจรรยาทักษะ (จรรยา) หรือ
soft skill บุคคลที่มีจรรยาทักษะจะเป็นผู้ปฏิบัติงาน
ได้ดี ส่วนบุคคลที่มีสมรรถนะทักษะจะเป็น
ผู้ปฏิบัติงานได้เก่ง จรรยาทักษะหมายถึง ทักษะที่
เป็นลักษณะเฉพาะหรือคุณสมบัติเฉพาะของ
บุคคล ในเรื่องของความฉลาด ความสามารถทาง
อารมณ์ หรือความมีคุณธรรม มีลักษณะเป็น
นามธรรม เช่น บุคลิกภาพ อุปนิสัย ความสุภาพ
ความนุ่มนวลในการเข้าสังคม การใช้ภาษา
ติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ความเป็นมิตร การ
มองโลกในแง่ดี มีวุฒิภาวะ มีความคิดริเริ่ม
สามารถควบคุมอารมณ์ความรู้สึก เข้าใจความ
เป็นจริงของสภาพการณ์ต่างๆ ได้ จรรยาทักษะ จึง
เป็นคุณลักษณะที่จะช่วยให้บุคคล สามารถ
ดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น และ
สามารถทำงานประกอบอาชีพให้ก้าวหน้าได้เป็น
อย่างดี จรรยาทักษะเป็นพฤติกรรมที่สร้างให้เกิดใน
บุคคลได้ตั้งแต่วัยเยาว์จากวัฒนธรรม การอบรม
เลี้ยงดู และการเรียนรู้ ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาใน
การบ่มเพาะนานกว่าการเรียนรู้ทางวิชาการ
จรรยาทักษะวัดและประเมินผลได้ยากมักต้องใช้
วิธีการสังเกต บันทึก และวิเคราะห์พฤติกรรม
ต่อเนื่องจึงพอจะสรุปได้³

Soft skills ยังสามารถอธิบายความหมาย
ได้อีกเช่นเป็นผลรวมของทักษะต่อผู้อื่น (people
skills) ทักษะสังคม (social skills) ทักษะสื่อ-
สาร (communication skills) คุณลักษณะ
เฉพาะตัว (character traits) ทศคติ (attitudes)
ลักษณะอาชีพ (career attributes) ความฉลาด
ทางสังคม (social intelligence) และความฉลาด
ทางอารมณ์ (emotional intelligence) ที่ช่วย
ให้บุคคลนั้นเข้ากับสิ่งแวดล้อม ทำงานกับผู้อื่นได้
ดี ทำงานได้ผลดี ช่วยให้ประสบผลสำเร็จและเป็น
ทักษะที่เสริมทักษะความสามารถ (hard skills)
ทางด้านสังคมศาสตร์คำว่า soft skills อธิบาย
แทน "EQ" หรือความฉลาดทางอารมณ์⁴

คำอธิบายของ Soft skills นอกจาก
คุณลักษณะเก่งคน หรือความฉลาดทางอารมณ์
แล้ว ยังมีการใช้คำที่มีความใกล้เคียงกัน เช่น
สถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งกล่าวถึงทักษะทาง
สังคม (Soft skills) ว่าหมายถึง ทักษะที่เติมเต็ม
บัณฑิตนักปฏิบัติ นอกเหนือจากศาสตร์เฉพาะ
สาขาที่ศึกษาในชั้นเรียน โดยสามารถพัฒนา
ทักษะเหล่านั้นออกชั้นเรียน ด้วยความร่วมมือของ
หน่วยงานต่างๆ โดยเน้นทักษะทางสังคมที่สำคัญ
คือ ภาษาต่างประเทศ การสื่อสารและ
สารสนเทศ การทำงานเป็นทีม ใฝ่เรียนรู้ คิด
วิเคราะห์ หรือกระบวนการคิดและการแก้ปัญหา
อย่างเป็นระบบ นิสัยอุตสาหกรรม ความมี
ระเบียบวินัย และรักองค์กร⁵

จากสาระสำคัญดังกล่าว การจัดการ
ศึกษาในสาขาพยาบาลศาสตร์ ควรทบทวน
วัฒนธรรม การอบรม บ่มนิสัยที่ดีและมีอยู่แล้วใน
สถาบัน เพิ่มการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

ด้วยวิธีการเรียนแบบผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้นักศึกษาเกิดการรับรู้และตระหนักบทบาทของพยาบาลในฐานะวิชาชีพที่ต้องปฏิบัติต่อมนุษย์

การทบทวนความเป็นมาดังกล่าว สรุปได้ว่า Soft skills สามารถอธิบายได้หลายลักษณะ แม้ว่าราชบัณฑิตยสถานจะใช้คำอธิบาย Soft skills ว่ารสนทกษะ ก็ยังไม่พบความนิยมในการใช้คำนี้ นอกจากนั้นสถาบันอุดมศึกษายังสามารถใช้คำอธิบาย Soft skills ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นภาพรวมของการพัฒนาคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักศึกษา ให้มีทักษะต่อผู้อื่น หรือทักษะทางสังคมควบคู่กับทักษะวิชาการหรือทักษะวิชาชีพของสถาบันตนเอง โดยตระหนักถึงคุณลักษณะบัณฑิตที่ประเทศชาติต้องการ รวมทั้งมีความเป็นพลวัตรตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เช่น ทักษะสำคัญสำหรับผู้เรียนในอนาคต ที่เรียกว่า ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21⁶ ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 R ได้แก่ การอ่าน (Reading), การเขียน (Writing) และคณิตศาสตร์ (Arithmetic) และ 4 C ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) การสื่อสาร (Communication) การร่วมมือ (Collaboration) และความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) หรือ 10 ทักษะ⁷ ซึ่งจะเป็นที่ต้องการในปี 2020 ได้แก่ 1) การแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน 2) การคิดวิเคราะห์ 3) ความคิดสร้างสรรค์ 4) การจัดการบุคคล 5) การทำงานร่วมกัน 6) ความฉลาดทางอารมณ์ 7) รู้จักประเมินและการตัดสินใจ 8) มีใจรักบริการ 9) การเจรจาต่อรอง 10) ความยืดหยุ่นทางความคิด เป็นต้น

การพัฒนา Soft skills ในสาขาพยาบาลศาสตร์

กล่าวได้ว่าสถาบันการศึกษาพยาบาล มีการพัฒนา Soft skills ที่เป็นระบบเดียวกันจากประกาศนียบัตรมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร์ พ.ศ. 2552⁸ ซึ่งได้กำหนดไว้ว่าคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์สองประการที่เป็น Soft skills ได้แก่ “...มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีภาวะผู้นำ สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถทำงานเป็นทีมกับสหวิชาชีพ” และ “มีศรัทธาในวิชาชีพการพยาบาล รวมทั้งมีความเชื่อมั่นในการพยาบาล และคุณค่าแห่งตน...” การเรียนรู้ดังกล่าวจึงควรเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการจากประสบการณ์จริงนอกห้องเรียน โดยนัยดังกล่าวจัดเป็นทักษะเก่งคน ซึ่งรวมถึงการมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและวิชาชีพ

นอกจากนั้น การกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ 6 ด้าน ในด้านที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ซึ่งประกอบด้วยข้อรายการที่ใช้เป็นแนวทางประเมิน จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ 1) มีความสามารถในการปรับตัวเชิงวิชาชีพและมีปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์กับ ผู้ใช้บริการ ผู้ร่วมงาน และผู้บังคับบัญชา 2) สามารถทำงานเป็นทีมในบทบาทผู้นำและสมาชิกทีมในทีมการพยาบาล ทีมสุขภาพ และทีมในชุมชนของระบบบริการสาธารณสุขทุกระดับ และในบริบทหรือสถานการณ์ที่แตกต่างกัน 3) สามารถแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีในองค์กร ในสถานการณ์ที่หลากหลายและสถานการณ์เฉพาะ 4) ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ต่อสังคม และรับผิดชอบต่อ

การพัฒนาตนเอง วิชาชีพ องค์การและสังคมอย่างต่อเนื่อง ผลการเรียนรู้ทั้งสี่ข้อจัดว่ามีนัยของทักษะที่เอื้อต่อการพัฒนา Soft skills หรือทักษะด้านเก่งคนเช่นเดียวกัน การจัดการรายวิชาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ยังข้อกำหนดให้มีการกระจายผลการเรียนรู้สู่รายวิชาใน Curriculum mapping ซึ่งทุกรายวิชาจำเป็นต้องประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้อย่างน้อยหนึ่งข้อรายการตามที่กำหนดไว้ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการพัฒนา Soft skills ในสาขาพยาบาลศาสตรนั้น มีแบบแผนชัดเจน ในหลักสูตรและการเรียนการสอน ทุกรายวิชาหมวดวิชาชีพตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาพยาบาลศาสตร พ.ศ.2552

อนึ่ง สภาการพยาบาล⁹ ในฐานะองค์กรวิชาชีพที่กำกับดูแลมาตรฐานการศึกษา ได้กำหนดสมรรถนะหลักของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ไว้ 8 สมรรถนะ พบว่าสมรรถนะที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะเก่งคนปรากฏในสมรรถนะสามด้าน ได้แก่ สมรรถนะที่ 3 ด้านคุณลักษณะเชิงวิชาชีพที่แสดง ออกด้วยบุคลิกภาพเชิงวิชาชีพ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและมีเจตนาที่ดีต่อวิชาชีพการพยาบาล สมรรถนะที่ 4 ด้านภาวะผู้นำแสดงออกด้วย มีภาวะผู้นำ การบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพ การพยาบาล การทำงานเป็นทีม การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสมรรถนะที่ 6 ด้านการสื่อสารและสัมพันธภาพ แสดงออกด้วย การติดต่อสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ

จากสาระสำคัญดังกล่าวยืนยันได้ว่าการพัฒนา Soft skills ไม่ใช่เรื่องใหม่ในการจัด

การศึกษาในสาขาพยาบาลศาสตร เพราะมีแบบแผนที่ชัดเจนในมาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี และการประกาศสมรรถนะบัณฑิตที่คาดหวังจากองค์การวิชาชีพ แต่การพัฒนาบัณฑิตด้าน Soft Skills ยังคงเป็นความท้าทายของสถาบันการศึกษาพยาบาล ที่มีต่อความหมายใหม่ของ Soft Skills ที่ร่วมสมัยกับการพัฒนาสมรรถนะของคนอนาคต และการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ นอกห้องเรียนเพื่อพัฒนา Soft Skills แก่นักศึกษา/บัณฑิตของสถาบันตนเอง

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับการพัฒนา Soft skills

การพัฒนาคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักศึกษา/บัณฑิต มีความสัมพันธ์กับทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มมนุษยนิยมที่เชื่อว่าผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดประสบการณ์จึงมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ทั้งด้านความเข้าใจ ทักษะและเจตคติไปพร้อมๆ กัน โดยให้ความสำคัญกับความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม การแสดงออก ความสนใจของผู้เรียน และการจัดประสบการณ์ที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นสำคัญ

ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เริ่มการศึกษาและพัฒนาการมาจาก แนวความคิดว่าผู้ใหญ่สามารถเรียนรู้ได้จากความสนใจ และความสามารถนั้นแตกต่างออกไปจากการเรียนรู้ของเด็ก เพราะมีแนวความคิดทางด้านที่เป็นศิลป์ในการเรียนรู้ การค้นหาวิธีการในการรับความรู้ใหม่ๆ และการวิเคราะห์ความสำคัญของประสบการณ์ โดยนักการศึกษาชาวอเมริกัน โนลส์ (M.S. Knowles) ได้สรุปเป็นพื้นฐานของ

ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่สมัยใหม่ ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุป¹⁰ ดังนี้

1. ความต้องการและความสนใจเกิดการเรียนรู้ได้ดีถ้าตรงกับความต้องการ และความสนใจ ตามประสบการณ์ที่ผ่านมา

2. สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต การเรียนรู้จะได้ผลดี ถ้าผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในการเรียนและใช้สถานการณ์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับชีวิตเป็นหลักสำคัญมิใช่ตัวเนื้อหาวิชา

3. การวิเคราะห์ประสบการณ์ แหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่ามากที่สุดคือประสบการณ์ของผู้เรียน ส่วนของประสบการณ์ที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนจึงควรนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์

4. ความต้องการเป็นผู้นำตนเอง ผู้เรียนมีความสามารถในการนำตนเองในการสืบค้นหรือค้นหาคำตอบ และการจัดการตนเองได้

5. ความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนมีความแตกต่างระหว่างบุคคลและเพิ่มมากขึ้นตามอายุ รูปแบบของการเรียนการสอนจึงควรสัมพันธ์กับเวลา สถานที่และวิธีการเรียนรู้

แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้ดังกล่าว มีลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเปิดกว้าง โดยใช้สถานการณ์ต่างๆ ที่จะช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ โดยไม่จำกัดเฉพาะในห้องเรียน ซึ่งกิจกรรมของเครือข่ายความร่วมมือประกันคุณภาพการศึกษาในกลุ่มสถาบันการศึกษาเอกชนสามสถาบันที่ได้ดำเนิน งานในปีการศึกษา 2559 เป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์กับการพัฒนาทักษะแก่คน ซึ่งสามารถถอดบทเรียนเพื่อพัฒนานักศึกษาพยาบาลให้มี Soft skills ต่อไป

เครือข่ายความร่วมมือประกันคุณภาพการศึกษา

สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนสาขาพยาบาลศาสตร์ มีสมาชิกคณะพยาบาลศาสตร์ 21 สถาบัน ได้นำนโยบายสู่การปฏิบัติโดยเริ่มต้นในปีการศึกษา 2559 ในโครงการเครือข่ายความร่วมมือประกันคุณภาพการศึกษาที่ได้แบ่งสมาชิกเป็นกลุ่มย่อย 3-4 แห่งตามความใกล้เคียงของที่ตั้ง โดยกลุ่มคณะพยาบาลศาสตร์สี่แห่งคือ วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ มหาวิทยาลัยนานาชาติ เอเชีย-แปซิฟิก มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี และมหาวิทยาลัยสยาม ได้สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันของนักศึกษาสี่สถาบัน เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับสถาบันองค์ประกอบที่1 การผลิตบัณฑิต¹¹ ซึ่งเป็นจัดกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ในวิชาการและวิชาชีพ โดยใช้หลักการของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามเกณฑ์ตัวบ่งชี้ที่ 1.5 กิจกรรมนักศึกษาระดับปริญญาตรี ประสิทธิภาพส่งเสริมสุขภาพ ที่ทั้งสี่สถาบันคัดสรรแล้วว่านักศึกษาสามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้ รวมทั้งมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ และมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาแห่งชาติ สาขาพยาบาลศาสตร์อีกประการหนึ่งด้วย

สรุปกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพวัยรุ่นในชุมชน โครงการเครือข่ายความร่วมมือประกันคุณภาพการศึกษา ที่เป็นการเรียนรู้ในห้องเรียนแสดงในตาราง ข้างล่างนี้

กิจกรรม	เป้าหมายการพัฒนา Soft skills
- ผู้นำนักศึกษาสถาบันละ 20 คน รวม 80 คน เข้าร่วมการอบรมในโครงการ บทบาทนักศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับสถาบัน - ประชุมเชิงปฏิบัติการโครงการประกันคุณภาพร่วม เครือข่ายนักศึกษาเอกชน สสอท.เขต1ครั้งที่3 นักศึกษาแต่ละสถาบันเสนอโครงการสร้างเสริมสุขภาพที่จะดำเนินงานร่วมกัน - คัดสรรหนึ่งโครงการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมสุขภาพภายใต้ชื่อโครงการ“วัยรุ่นวัยใส คิดให้ได้ รักให้เป็น Bright Teenager Best Think Best Love”ซึ่งเป็นโครงการสร้างเสริมสุขภาพวัยรุ่นในโรงเรียน ดำเนินงานตามความต้องการของโรงเรียนวัดสมณานัมบริหารในชุมชนวัดญวน-คลองลำปำ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร - ประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง“วัยรุ่นวัยใส คิดให้ได้ รักให้เป็น” นักศึกษาแต่ละสถาบันเสนอต้นแบบ กิจกรรม	- ทำความรู้จัก ติดต่อสื่อสาร การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างกันทั้งภายในกลุ่มและข้ามสถาบัน - ภาวะผู้นำ ทำงานเป็นทีม ในบทบาทผู้นำและสมาชิกทีม ความรับผิดชอบต่อปัญหาในสังคม - ภาวะผู้นำ ทำงานเป็นทีม ในบทบาทผู้นำและสมาชิกทีม
4.ฐานได้แก่ 1. เพศศึกษาสำหรับวัยรุ่น 2. การป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยเรียน 3. ผลกระทบจากการตั้งครรภ์ไม่พร้อม 4. วัยใสภัยยามว่าง อาจารย์ที่ปรึกษาให้ข้อเสนอแนะ - จัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพะวัยรุ่น ณ โรงเรียนวัดสมณานัมบริหาร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร - ประเมินความสำเร็จของโครงการ นักศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ผลการเรียนรู้ที่มีต่อตนเอง	- การสื่อสาร การสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างกันทั้งภายในกลุ่มและข้ามสถาบัน - ความคิดใคร่ครวญ ความรับผิดชอบในการพัฒนาตนเอง

การสะท้อนคิดของนักศึกษาที่มีต่อการพัฒนาตนเอง

ภายหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมโครงการ “วัยรุ่นวัยใส คิดให้ได้ รักให้เป็น Bright

Teenager Best Think Best Love”แต่ละสถาบันได้จัดการสนทนากลุ่ม โดยนักศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นสะท้อนคิดผลการเรียนรู้ที่มีต่อตนเองจากการทำงานร่วมกัน ใน 3 ประเด็น คือ 1) การ

เรียนรู้นอกชั้นเรียน 2) การเรียนรู้จากทำงานร่วมกับเพื่อนต่างสถาบัน 3) การเรียนรู้จากทำงานร่วมกับชุมชน ประมวลผลการสะท้อนคิดของนักศึกษา สรุปได้ ดังนี้

1. ประเด็นการเรียนรู้นอกชั้นเรียน
นักศึกษาสะท้อนคิดในเรื่อง การนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง การเรียนรู้สิ่งใหม่ ได้แสดงความคิดเห็น ความท้าทาย การแก้ปัญหาด้านสุขภาพ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ดังตัวอย่างการวิเคราะห์เนื้อหา

“...เพิ่มทักษะทางวิชาการ ความรู้ในการใช้ชีวิตของวัยรุ่น เข้าใจความยากของการแก้ปัญหา ได้ประโยชน์จากประสบการณ์จริง สถานการณ์จริง...” (M-01,M-08 M-12,S-02 ,S-09,S-17)

“...แสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ ร่วมกันคิด ท้าทายความสามารถ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ทำให้สนใจในการเรียนรู้มากกว่าเรียนในชั้นเรียนอย่างเดียว...” (M-04,M-06,M-15,S-07 ,S-10 ,S-15)

“...เป็นการเรียนที่ไม่น่าเบื่อ มีความตื่นเต้น ได้เรียนรู้ถึงการแก้ปัญหาทางด้านสุขภาพ นักศึกษาค้นหาปัญหาได้จากเรื่องจริง...” (M-5,M-13,M-18,S-5,S-9,S14)

“...เป็นการเรียนรู้ที่ดี แปลกใหม่ เป็นการตรวจสอบความรู้ของตัวเองด้วยจะนำมาใช้แก้ปัญหายังไง...” (M-02,M-10,M-13,S-08,S-12)

2. ประเด็นการทำงานร่วมกับเพื่อนต่างสถาบัน
นักศึกษาสะท้อนคิดในเรื่อง การสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ การทำงานเป็นทีม การ

แลกเปลี่ยนและยอมรับความคิดเห็นต่าง ความสำเร็จของงาน เพื่อนต่างสถาบัน ดังตัวอย่างการวิเคราะห์เนื้อหา

“...ได้รู้จักเพื่อนใหม่ แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด มีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อที่จะให้งานสำเร็จได้ด้วยดี...” (M-06,MS-09,M-16,S-06,S-09,S-20)

“...ฝึกทักษะในการสื่อสาร ประสานงานต่างสถาบัน ได้ประสบการณ์ใหม่ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ร่วมกันเป็นทีมสามารถทำงานได้สำเร็จ...”(M-05,MS-11,S-03,S-14)

“...ปรับความคิดใหม่จากความคิดตัวเอง ได้ฟังเพื่อนนำเสนอมาปรับให้เข้ากัน มีแนวคิดมุมมองหลากหลาย ได้ต่อยอดความคิด...” (M-02,MS-12,S-06,S-17)

“...สิ่งที่ได้ทำให้ทำความรู้จักกับเพื่อนๆ สถาบันอื่น เพราะเมื่อจบออกไปทำงาน ก็ต้องไปเจอกับคนที่มาจากต่างสถาบัน...” (M-1,M-18, S-09,S-15)

3. ประเด็นการทำงานร่วมกับชุมชน
นักศึกษาสะท้อนคิดในเรื่อง พบปัญหาจริง เข้าใจปัญหาของชุมชนประยุกต์ใช้ความรู้ สร้างสัมพันธภาพ ช่วยลดปัญหาสังคมดังตัวอย่างการวิเคราะห์เนื้อหา

“...พบปัญหาที่มีอยู่จริง ภาควิชาใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือ ได้นำความรู้ที่มีไปประยุกต์ใช้ ทำให้ชุมชนได้ประโยชน์...” (M-1,M-18,S-06,S-13)

“...เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา ได้รู้จักการปรับตัวและสร้างสัมพันธภาพกับผู้คน รู้ว่าชุมชน

ยังต้องการความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ทางด้านสุขภาพ ...” (M-03,M-05, S-05,S-11)

“...ได้ช่วยเหลือสังคมในการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาแก่นักเรียน หวังว่าจะช่วยลดปัญหาสังคมลงได้บ้าง ...” (M-12,M-13, S-09,S-11)

บทสรุป

จากประเด็นเชิงนโยบายในการพัฒนานักศึกษา ให้เป็นบัณฑิตมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้าน Soft Skills ซึ่งคำว่า Soft Skills ยังไม่มีนิยามที่ชัดเจน แต่มีคำอธิบายหลายชุดที่แสดงถึงคุณลักษณะด้านเก่งคน ซึ่งจะมีทักษะหลายมิติเชื่อมโยงกัน เช่น ทักษะด้านสังคม สื่อสาร การแก้ปัญหา รวมทั้งทัศนคติและลักษณะเฉพาะตัวของบุคคล ทฤษฎีการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่สอดคล้องกับการพัฒนา Soft Skills จากคำอธิบายว่า เกิดการเรียนรู้ได้ดีจากสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ตรงกับความ ต้องการ ความสนใจซึ่งมีใช้ตัวเนื้อหาวิชา ผู้เรียนสามารถนำตนเองในการค้นหาคำตอบและจัดการตนเองได้

กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันของนักศึกษาจากคณะพยาบาลศาสตร์ภาคเอกชนสี่แห่ง ในเครือข่ายความร่วมมือประกันคุณภาพการศึกษา การสะท้อนคิดผลการเรียนรู้ที่มีต่อตนเองจากการทำงานร่วมกัน พบว่านักศึกษาได้เรียนรู้ “...ในการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง การ

แก้ปัญหา การสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ การทำงานเป็นทีม เข้าใจปัญหาของชุมชน และภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนช่วยลดปัญหาสังคม...”โดยกิจกรรมนอกห้องเรียนที่ได้จัดขึ้นนั้นเป็นการบูรณาการทักษะความรู้กับทักษะด้านเก่งคน ซึ่งมีความสอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้เชิงวิชาการและสังคม¹² (Model to Design an Academic and Social Development) ที่ประกอบด้วย ความต้องการของนักศึกษา จัดกิจกรรมที่มีเป้าหมายตรงตามความต้องการ และกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนผูกพันกับโครงการ (Engaging activity)

ทักษะด้านเก่งคนในสาขาพยาบาลศาสตร์มีแบบแผนอยู่แล้วในแต่ละสถาบัน จึงจำเป็นต้องมีการทบทวนคำอธิบาย Soft Skills เพื่อปรับภาพลักษณ์นักศึกษาและบัณฑิตให้แสดงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่สังคมประเทศต้องการ ซึ่งเป็นภารกิจที่ทำหายแนวคิดใหม่สองระดับ คือระดับผู้บริหารในเชิงนโยบาย และระดับอาจารย์ในการออกแบบพื้นที่การเรียนรู้ นอกห้องเรียน ซึ่งสถาบันสามารถออกแบบวิธีการเรียนรู้ได้ในหมวดวิชาชีพ รายวิชาการ พยาบาลที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน หรือหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ที่มีการเรียนแบบบูรณาการอยู่แล้ว รวมทั้งหมวดวิชาเลือกที่สามารถสร้างรายวิชาที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะบัณฑิตที่สถาบันต้องการสร้างให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

1. Sumet Yamnun, The policy setting conference of student development. A presentation file of 15 years higher education framework version 3 B.E. 2560-2574. Office of the Higher Education Commission. 31 October 2016. (in Thai)
2. Oknation.nationtv.tv/ blog/. [Internet]. Future graduate skills. Soft Skill: The University did not taught.[cited 2017 Oct 1]. Available from: <http://oknation.nationtv.tv/blog/hrd/2009/12/09/entry-1>. (in Thai)
3. Jindarat Pho. [Internet]. Soft Skill. [cited 2016 Oct 15]. Available from: [http:// www.royin.go.th/knownledges/SoftSkill](http://www.royin.go.th/knownledges/SoftSkill). (in Thai)
4. Investopedia. [Internet]. Soft Skills. [cited 2016 Oct 15]. Available from: www.investopedia.com/terms/s/soft-skills.asp.
5. Rajamangala University of Technology Thanyaburi. [Internet]. Soft skills. [cited 2017 Oct 15]. Available from: <http://www.handson.rmutt.ac.th/?p=1429>. (in Thai)
6. Wijarn Panich. [Internet]. 21st century skills. [cited 2017 Oct 19]. Available from: <http://www.vicharkarn.com/article/60454>. (in Thai)
7. Dilka Lathaphiphat. [Internet]. Demanded Skills. World Economic Forum.10. [cited 2018 May 15]. Available from: <https://www.etoyotaclub.net/site/Webboard/aft/43770>. (in Thai)
8. Office of the Higher Education Commission. Announcement of Bachelor Degree Qualifications of Nursing Science 2009. Ministry of Education. Bangkok.
9. Thailand Nursing and Midwifery Council. [Internet]. Main competencies of bachelor degree graduates in nursing. [cited 2017 Oct 15]. Available from: Nursing Council Announcement [www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/1project\(1\).pdf](http://www.tnmc.or.th/images/userfiles/files/1project(1).pdf). (in Thai)
10. Media thailand blog/ [Internet]. Learning theory for adults. [cited 2017 Oct 29]. Available from: http://media-thailand.blogspot.com/2012/05/blogpost_1880.html. (in Thai)
11. Office of the Higher Education Commission. Internal quality assurance guide for education. Office of Educational Quality Assurance, Ministry of Education. Bangkok 2014. (in Thai)
12. Abir Eldaba. An Innovative Model to Design an Academic and Social Development for International College Students. College student Journal volume 50 No.2: 2016.171-177.